

Tisková zpráva, 28. března 2024

(Ne)zájem žáků o učitelskou profesi: mezinárodní srovnání

Nová studie think-tanku IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR mapuje ambice 15letých žáků stát se učitelem ve srovnání se zbytkem Evropy. Jak velký je zájem českých žáků o učitelskou profesi? Jaké faktory učitelské aspirace ovlivňují a jak jsme na tom v evropském srovnání?

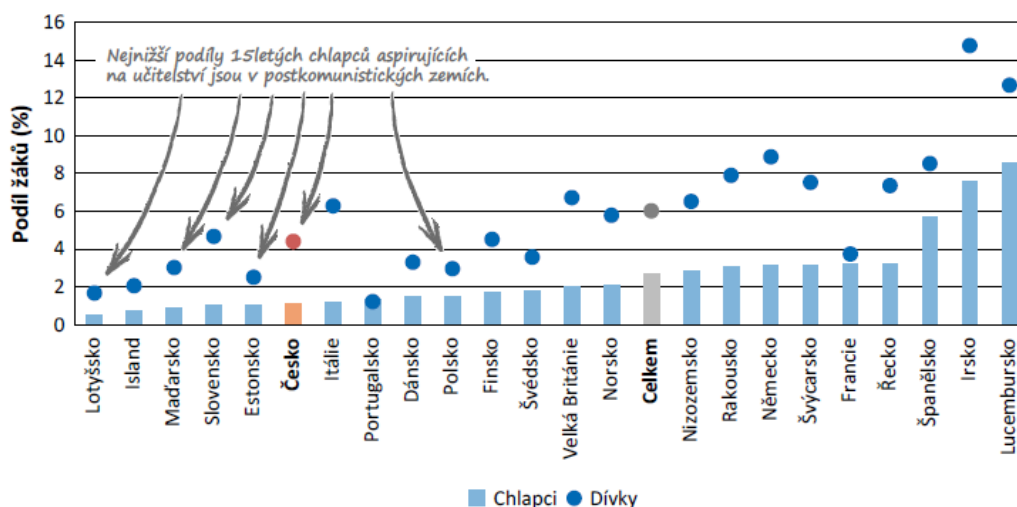
Nedostatek kvalitních učitelů v mnoha evropských zemích vyvolává otázky, jak mladé lidi k volbě učitelského povolání motivovat a co stojí za nízkým zájmem o učitelskou profesi. Ke zmapování učitelských aspirací a zodpovězení uvedených otázek využívá tato studie mezinárodní šetření PISA, v jehož rámci byli 15 letí žáci dotazováni na detaily ohledně prostředí ve škole a třídě, způsoby výuky a také na osobní charakteristiky včetně učitelských aspirací.

Z šetření vyplývá, že největší podíl 15letých žáků s aspiracemi stát se učitelem vykazují Irsko (11,2 %), Lucembursko (10,6 %) a Španělsko (7,1 %). Naopak nejnižší 1% podíl mají Lotyšsko, Portugalsko a Island. Česká republika se s podílem 2,7 % nachází pod evropským průměrem, který je 4,5 %.

Ve všech zkoumaných evropských zemích jsou učitelské aspirace vyšší u dívek než u chlapců. Ani Česká republika není v tomto směru výjimkou. Na učitelství u nás aspiruje jen 1,1 % 15letých chlapců oproti 4,4 % děvčat.

„Zajímavé je, že nejnižší podíly 15letých chlapců aspirujících na učitelství pozorujeme v postkomunistických zemích jako Lotyšsko, Maďarsko, Slovensko, Estonsko a Česko. Tyto země mají zároveň nejnižší zastoupení mužů v učitelské profesi, což může být způsobeno feminizací školství v 90. letech,“ přibližuje rozdíly v učitelských aspiracích podle pohlaví autorka studie Miroslava Federičová.

Graf 2: Podíl 15letých žáků s aspirací stát se učitelem, dle pohlaví

Zdroj: PISA 2018 (vlastní výpočty)

Studie dále zkoumala, jaký vliv má na učitelské aspirace žáků vysokoškolské vzdělání jejich rodičů. Ukazuje se, že z českých žáků aspirujících na učitele má zhruba 34 % alespoň jednoho vysokoškolsky vzdělaného rodiče. Pouze v Česku, Itálii a na Slovensku je tento podíl nižší než u žáků aspirujících na jiné povolání vyžadující také vysokoškolské vzdělání. Oproti jiným zemím se zde tedy učitelé rekrutují z rodin s nižším vzděláním.

Podíl žáků aspirujících na povolání učitele se liší nejen napříč zeměmi, ale také uvnitř zemí. Vyšší podíl žáků s učitelskými ambicemi je u nás na Moravě a ve Slezsku, nejnižší naopak ve středních a západních Čechách. To koreluje s nedávným zjištěním České školní inspekce, že s nedostatkem učitelů se potýkají nejvíce v českých krajích, zatímco na Moravě tento problém pociťují výrazně méně.

Zjištění studie dokazují, že učitelské aspirace českých žáků souvisí i se zkušenostmi z vlastní školní docházky a vztah s učiteli. Ke zvýšení zájmu o učitelská povolání by tedy zřejmě mohl sloužit pozitivnější přístup stávajících učitelů, stejně jako jejich lepší platové ohodnocení, modernizace počátečního a dalšího pedagogického studia či systematictější podpora začínajících učitelů.

Studie vznikla s podporou Akademie věd ČR v rámci programu [Strategie AV21 Společnost v pohybu](#). Celý text k dispozici [zde](#).

Kontakt na autorku studie:

Miroslava Federičová, miroslava.federicova@cerge-ei.cz, 774 856 475

Administrativní kontakt pro média:

Eva Peňázová, eva.penazova@cerge-ei.cz, +420 - 602 698 440

IDEA při CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1, idea@cerge-ei.cz

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Národohospodářském ústavu AV ČR, v. v. i. je nezávislý akademický think-tank zaměřující se na analýzy, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii. IDEA je projektem Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, který spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (CERGE) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI.

